

References:

1. Korotyayev B. I. (2016) Nestandardnyi vzglyad na standarti visshogo obrazovaniya: monografiya [An unconventional view of higher education standards: a monograph], Starobel'sk. 2016. – 293 s. [in Russian].
2. Kurilo V.S., Sshuka G.P. (2016).Mozhливosti optimizatsii naukovо-doslidnoyi roboti studentiv [Possibilities of optimization of scientifically-research work of students].Osvita ta pedagogichna nauka – Education and pedagogical science, 1 (164), 5–12 [in Ukrainian].
3. Kurilo V.S., Sshuka G.P. Planuvannya samostiyanoi roboti studentiv; rekomendatsii vkladachu [Planning of independent work of students: recommendations to the teacher]. Naukoviy visnik Donbasu: elektronne vidannya – Scientific Bulletin of Donbass: electronic scientific professional publication, 1 (29) [in Ukrainian]. Retrieved from: [http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N1\(29\)/index.html](http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N1(29)/index.html)
4. Hrikov E. M. (2011) Modeluvannya protsesu upravlinnya yakistyu samostiyanoi roboti studentin [Modeling the process of quality management of independent work of students].Creating a quality management system for administrative and educational services: Theory and Practice: Coll. of scientific papers. Series: Pedagogy. Vol. 21 (4-2011), 275–282 [in Ukrainian].
5. Lebid' O. V. Aktivizatsiya samostiyanoi piznaval'noyi diyal'nosti maybutnih kerivnikiv zagal'noosvitnih navchal'nih zakladiv yak pedagogichna umova formuvannya yih gotovnosti do strategichnogo upravlinnya v umovah magistrsturi [Activation of independent cognitive activity of future heads of secondary schools as a pedagogical condition for the formation of their readiness for strategic management in a master's degree].New and traditional in the research of modern representatives of psychological and pedagogical sciences : Coll. of scientific papers. Vol. 1, 104 – 107 [in Ukrainian].

Poluliashchenko Yu. M. Opportunities for independent work in formation of professional readiness of future teachers of physical culture to education of patriotic values of student youth

The article is devoted to the opening of opportunities of independent work in education of professional readiness of future teachers of physical culture to education of patriotic values of student youth. It is revealed the significance of performing a set of creative tasks within the independent work, implementation of designing a set of measures of formation of patriotic values of student youth, using the potential of physical culture and sports, writing essays and term papers. Was determined the expediency of involving students at each stage of implementation of the system of professional training of future physical education teachers to formation patriotic values of student youth to active performance in the process of independent work, namely: writing a thought-provoking work on the topic: «Patriotism, as a personal and social value»; «Ukrainian traditions in the formation of patriotic values of students youth»; « Formation of patriotic values of schoolchildren in pedagogical practice outstanding teacher-humanist V.O. Sukhomlinsky and other; implementation of designing the process of formation of patriotic values of students youth in the conditions of general educational institution; study of the degree of formation of patriotic values in different regions of the area, in which the educational institution is located; implementation of analysis of the curriculum of the subject «Physical culture» for the general educational institution in the context of determining the degree of their focus on formation of patriotic values of students youth and other. Comparison of experimental and control groups (by all criteria: scientific-theoretical; practical; psychological) before and after the experiment for the weighted average allowed to establish the effectiveness of the measures introduced in the process of independent work in the context of increasing level of professional readiness of future teachers of physical culture to education of patriotic values of student youth.

Key words: professional professional training, independent work, future teachers of physical culture, patriotic values.

УДК 355.232.6;811.11

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.35>

Попадюк С. С.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Стаття присвячена особливостям викладання другої іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Під час світової пандемії виникають нові правила навчання та викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. У статті визначено, що під час вивчення другої іноземної мови у свідомості студента взаємодіють три мовні механізми: механізм рідної мови, першої іноземної та другої іноземної. Встановлено, що мета комунікативного підходу до опанування другої іноземної мови – позбавити студентів страху перед спілкуванням із носіями вивчуваної мови. Процес опанування іноземної мови завжди має включати в себе чотири основні складники: читання, письмо, говоріння та слухання. Увесь цей комплекс сприяє створенню іноземного середовища, в якому повинні працювати студенти. Виокремлено переваги дистанційного опанування другої іноземної мови, а саме: набуття навичок роботи з новітніми технологіями навчання та викладання; удосконалення навичок самостійної роботи; ефективне планування часу, відведеного для самоосвіти; цілодобова доступність навчальних ресурсів; гнучкість дистанційної освіти; індивідуальний навчальний темп. У ході дослідження з'ясовано, що вивчення іноземної мови, у т. ч. другої, завжди потребує безпосередньої взаємодії викладача та студента, а також реагуючого зворотного зв'язку з боку викладача, який, своєю чергою, може бути експліцитним або імпліцитним. Зауважено, що важливою складовою частиною викладання другої іноземної мови дистанційно є застосування аудіо-, та відеоматеріалів у процесі навчання, оскільки воно сприяє становленню комунікативної компетенції студентів, розвиваючи їхні навички слухання (сприйняття іноземної мови на слух під час прослуховування

аудіофайлів чи перегляду відео) та говоріння (подальшого обговорення прослуханого / переглянутого з одногрупниками чи викладачем). Встановлено, що лише за умов дотримання правил і норм освітнього процесу з боку викладача та студента вивчення другої іноземної мови на дистанційному навчанні буде здійснюватися в повному обсязі.

Ключові слова: друга іноземна мова, дистанційне навчання, взаємодія викладач – студент, комунікативний підхід, комунікативна компетенція, заклади вищої освіти, зворотний зв'язок, онлайн-навчання.

У зв'язку зі стрімким розгортанням пандемії у світі заклади вищої освіти почали впроваджувати новітні освітні технології, методи та форми надання освітніх послуг у процес навчання та викладання іноземних мов. На шляху до забезпечення якісного освітнього процесу на допомогу сучасному викладачеві прийшли освітні програми, додатки, онлайн відео- та аудіо ресурси, а також платформи на теренах Інтернет-простору.

Сьогодні володіння кількома іноземними мовами свідчить про високий професіоналізм фахівця у будь-якій галузі. Якісна освіта на сучасному етапі розвитку нашої держави зазвичай передбачає оволодіння студентами двома іноземними мовами незалежно від спеціальності. Посилення міжнародних зв'язків України з іншими державами світу, а також тенденції та вимоги до робітників на ринку праці спонукають заклади вищої освіти впроваджувати вивчення другої іноземної мови навіть для студентів немовних спеціальностей. Як влучно зазначив німецький письменник і філософ Йоганн Вольфганг фон Гете: “Скільки мов ти знаєш – стільки разів ти людина”. Тобто володіння декількома іноземними мовами підвищує освіченість особистості, а її культурний рівень постійно зростає і розвивається.

Світова пандемія диктує нові правила навчання та викладання у закладах вищої освіти. Перехід на дистанційне навчання вимагає неабияких професійних навичок у викладача і умінь до самостійної праці у студента. Звісно, опанування іноземної мови дистанційно практикувалося задовго до переходу на вимушене онлайн-навчання, однак жива комунікація викладача і студента є необхідною умовою якісного надання освітніх послуг і опанування останніми навчального матеріалу.

Володіння декількома мовами (навіть недосконале) видається доцільнішим, аніж абсолютне знання лише однієї мови іншого народу [5]. Саме тому актуальним постає вивчення викладання другої іноземної мови у закладах вищої освіти за умов дистанційного навчання для студентів різних спеціальностей.

Аналіз та узагальнення літературних джерел показав, що особливості дистанційного навчання іноземних мов були предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких О. Андреев, В. Солдаткін [1], В. Кухаренко [4], І. Постоленко [6] та ін. Сьогодні проблема навчання та викладання другої іноземної мови повністю не розглянута.

Мета наукової розвідки полягає у розкритті особливостей викладання другої іноземної мови за умов дистанційного навчання, визначенні переваг і недоліків такого виду навчання для опанування студентами другої іноземної мови.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Розкрити сутність поняття “дистанційне навчання”.
2. З'ясувати особливості викладання другої іноземної мови за умов дистанційного навчання.
3. Визначити переваги та недоліки дистанційного навчання у процесі оволодіння другою іноземною мовою.

Для реалізації мети дослідження було використано комплекс *методів наукового пізнання*: аналіз, синтез та узагальнення наукової літератури з проблеми дослідження дали змогу з'ясувати сутність поняття “дистанційне навчання” у процесі іншомовної підготовки, уточнити його переваги та недоліки під час вивчення другої іноземної мови; спостереження за освітнім процесом дало змогу з'ясувати доцільність впровадження дистанційного навчання у процес іншомовної комунікативної підготовки студентів, а також визначити особливості іншомовної підготовки студентів філологічних спеціальностей засобами дистанційного навчання під час вивчення другої іноземної мови.

Термін “друга іноземна мова” передбачає, що у студента вже є досвід опанування іншої іноземної мови, причому рівень оволодіння нею не береться до уваги при вивченні другої мови. Щодо самого процесу викладання першої та другої іноземних мов, то він має певні методичні відмінності [5]. Під час вивчення другої іноземної мови у свідомості студента взаємодіють три мовні механізми, а саме: механізм рідної мови, першої іноземної та, відповідно, другої. Тут варто зазначити, що знання рідної мови є повністю сформованими, уміння та навички першої іноземної перебувають на стадії удосконалення, а другої іноземної – на етапі становлення [3, с. 104]. Оволодіння другою іноземною мовою зазвичай відбувається без урахування знань першої, а більшість підручників із другої іноземної не враховують вплив першої виучуваної мови на опанування другої [5]. Під час взаємодії трьох мовних механізмів неминує виникати таке явище, як інтерференція, тобто взаємний вплив мовних систем, що виявляється у процесі одночасного оволодіння декількома іноземними мовами [5]. Із власного досвіду можемо стверджувати, що мовна інтерференція має як позитивні, так і негативні наслідки для викладання / вивчення другої іноземної мови. До позитивних відносимо наявність подібних / схожих лексичних одиниць і граматичних конструкцій у першій і другій мовах (цей фактор залежить від ступеня спорідненості виучуваних мов), що може допомогти студенту провести певні асоціації та, відповідно, краще запам'ятати новий матеріал. Однак цей наслідок можна також розглядати як і негативний, адже часто схожі за звучанням чи написанням лексичні одиниці у різних мовах можуть мати абсолютно різні значення і сплутати студента. Також виникають випадки, коли студенти мимовільно використовують

лексичні одиниці першої іноземної мови або притаманні їй граматичні конструкції при опануванні другої мови, особливо часто це відбувається на початковому етапі вивчення другої іноземної. Така мовна інтерференція особливо посилюється за умов дистанційного навчання, коли відсутнє живе спілкування викладач – студент і викладач не завжди може вказати на помилку і виправити її одразу або ж попередити її виникнення.

Під час опанування другої іноземної мови надзвичайно важливим фактором постає взаємодія між учасниками навчального процесу у вигляді мовної практики. Спілкування студентів між собою, а також із викладачем допомагає набувати нових умінь і навичок, удосконалювати вже наявні [6, с. 105]. Таким чином, досліджуючи особливості викладання другої іноземної мови, варто приділити особливу увагу комунікативному підходу, спрямованому на практику спілкування. Комунікативний підхід до опанування другої іноземної мови має на меті насамперед позбавлення студентів страху перед спілкуванням із носіями виучуваної мови. Як відомо, процес опанування іноземної мови завжди має включати в себе чотири основні складники: читання, письмо, говоріння та слухання. Увесь цей комплекс сприяє створенню іноземного середовища, в якому мають працювати студенти (читати оригінальні тексти іноземною мовою, виконувати різноманітні письмові завдання, спілкуватися, висловлюючи власну думку, брати участь у рольових іграх і т. ін.) [6, с. 105].

Розглядаючи комунікативний підхід до вивчення іноземної мови, Л. А. Євдокімова-Лисогор [2] згадує такий його компонент, як комунікативна компетенція студента, яка включає в себе компетенції: мовленнєву (читання, письмо, аудіювання, говоріння); мовну (знання лексики, фонетики, орфографії); дискурсивну; соціокультурну і соціолінгвістичну; стратегічну. Метою комунікативного підходу є забезпечення опанування студентом навичок усного спілкування, розуміння інформації на слух, логічне структурування та вираження власних висловлювань, обирання ефективних стратегій для вирішення проблем, що виникають під час навчання [2].

Безсумнівно, комунікативний підхід до вивчення другої іноземної мови є запорукою успіху опанування студентами мови іншого народу. Однак за умов дистанційного навчання відсутнє живе спілкування між викладачем і студентами. Відсутність атмосфери колективного спілкування в аудиторії вносить свої корективи в увесь комунікативно спрямований процес викладання другої іноземної мови. Засвоєння іншомовного матеріалу поза навчальною аудиторією має свої особливості, які обов'язково повинні бути враховані викладачем за умов дистанційної освіти.

Дистанційне навчання – це не заочна форма навчання або самоосвіти. Воно базується на цілях очного навчання. Хоча спосіб і специфіка подачі навчального матеріалу і форми взаємодії викладача та здобувачів освітніх послуг суттєво відрізняються завдяки новим можливостям інформаційного середовища.

Спричинений світовою пандемією, незапланований і різкий перехід закладів вищої освіти на дистанційне навчання кинув виклик викладачам другої іноземної мови у їхній змозі надавати якісні освітні послуги, а студентам – у вмінні опанувати самостійне навчання. Проте дистанційне опанування другої іноземної мови має певні переваги перед аудиторним вивченням. До них відносимо такі:

1. Онлайн-навчання спричинює вимушене набуття як студентами, так і викладачами навичок роботи з новітніми технологіями. Паралельно із засвоєнням мови іншого народу студенти отримують змогу удосконалення вмінь і навичок роботи з різноманітними освітніми ресурсами та програмами, роботу в яких пропонують їм викладачі під час дистанційного навчання.

2. Дистанційна освіта дає потужний поштовх до розвитку навичок самостійної роботи, які є надзвичайно важливими при вивченні другої іноземної мови. Самостійна позааудиторна робота у вивченні іноземної мови сприяє формуванню мовленнєвої, навчальної, професійної компетенцій, розвитку самостійності як необхідної риси становлення і вдосконалення особистості, формуванню позитивного ставлення до процесу безперервної самоосвіти [7, с. 196].

3. Як наслідок попереднього пункту, опанувавши навички самостійного навчання, студент розвиває вміння правильно й ефективно організовувати свій час. Ефективне планування свого часу неодмінно допомагає досягти успіху в опануванні другої іноземної мови.

4. Не менш важливою перевагою дистанційного навчання є доступність навчальних ресурсів у будь-який час. Порівняно з аудиторними заняттями, які проходять виключно у зазначений час, за дистанційного навчання студент має безперервний і цілодобовий доступ до навчальних матеріалів, запропонованих викладачем на тому чи іншому навчальному ресурсі.

5. Гнучкість дистанційної освіти передбачає, що і викладач, і студент можуть організувати свій час і виконувати кожен свої завдання (викладач – надання та перевірку навчальних завдань, а студент – їх виконання) у зручний для них час та у зручному темпі.

Як бачимо, перехід на дистанційне навчання має достатньо позитивних моментів, які сприяють як загальному розвитку особистості студента, так і його опануванню другої іноземної мови. Однак, як виявилось у ході освітнього процесу на дистанційній основі, таке навчання має і певні недоліки. Загальновідомо, що вивчення іноземної мови, у т. ч. другої, завжди потребує безпосередньої взаємодії викладача та студента. На перший план тут виходить саме зворотний зв'язок. За своєю природою зворотний зв'язок із боку викладача є реагуючим (виникає після помилки, здійсненої студентом). Інколи він може виникнути навіть до появи помилки, але це може статися лише під час заняття в аудиторії. За І. Постоленко, реагуючий зворотний зв'язок викладача може бути експліцитним, тобто пряма вказівка на помилку, або імпліцитним – перефразування неправильного висловлювання. Проблема зворотного зв'язку у процесі дистанційного навчання полягає в тому, що викладач

не завжди може передбачити, коли саме буде потрібний зворотній зв'язок і, таким чином, просто здійснює виправлення помилки тоді, коли студент готовий до цього у процесі спілкування [6, с. 105].

Методичні матеріали для дистанційного вивчення другої іноземної мови повинні бути спрямовані на розвиток іншомовної комунікативної компетенції студентів, набуття та тренування всіх необхідних лінгвістичних навичок, забезпечувати необхідні умови для засвоєння нового лексичного матеріалу з подальшим практичним використанням і спонукати до самостійної роботи.

Важливою складовою частиною викладання другої іноземної мови дистанційно є застосування аудіо- та відеоматеріалів у процесі навчання. Обмеженість живого спілкування має компенсуватися іншими видами діяльності, а застосування аудіо-, відеоматеріалів в онлайн-навчанні сприяє становленню комунікативної компетенції студентів, розвиваючи їхні навички слухання (сприйняття іноземної мови на слух під час прослуховування аудіофайлів чи перегляду відео) та говоріння (подальшого обговорення прослуханого / переглянутого з одногрупниками чи викладачем).

Слід зауважити, що дистанційну форму освітнього процесу можна застосовувати при вивченні другої іноземної мови здобувачами освітніх послуг на будь-якому етапі навчання. Тож ефективність такого навчання залежатиме не лише від майстерності викладача та сумлінності студентів, а й від якості навчального матеріалу, поданого для опрацювання.

Висновки. Отже, підготовка кваліфікованого спеціаліста за умов дистанційного навчання потребує неабиякого професіоналізму з боку викладача та старанності з боку здобувача освітніх послуг. З метою забезпечення якісного викладання другої іноземної мови за умов дистанційного навчання викладач повинен: мати навички роботи на освітніх платформах; вміти користуватися сучасними месенджерами та програмами, що допоможуть забезпечити постійність, якість і повноту надання освітніх послуг. У свою чергу, освітній процес потребує двосторонньої взаємодії викладача та студента. Тож здобувач освітніх послуг зобов'язаний відповідально ставитися до виконання завдань, "відвідувати" усі онлайн-заняття за розкладом і сумлінно виконувати вправи, запропоновані для самостійного опрацювання. Лише за дотримання правил і норм освітнього процесу з боку викладача та студента вивчення другої іноземної мови за умов дистанційного навчання буде здійснюватися в повному обсязі.

Використана література:

1. Андреев А. А., Солдаткин В. И. Дистанционное обучение и дистанционные образовательные технологии. *Cloud of Science*. 2013. № 1. С. 14–20.
2. Євдокімова-Лисогор Л. А. Комунікативний підхід щодо вивчення іноземної мови. URL: http://confcontact.com/2013_06_07/15_Evdokimova_Lisogor.html (дата звернення: 23.09.2020).
3. Жовтюк Н. П. Психолінгвістичні аспекти формування лексичної компетентності у процесі навчання англійської мови після німецької. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія Педагогіка*. 2012. № 3. С. 101–106.
4. Кухаренко В. М. Розвиток дистанційного навчання на сучасному етапі. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2012. № 2. С. 117–121.
5. Кушнір І. А. Особливості викладання англійської мови як другої іноземної. URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2017/12/9_kushn.pdf (дата звернення: 23.09.2020).
6. Постоленко І. Ефективне навчання англійської мови дистанційно. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2015. № 1 (23). С. 104–108.
7. Ярославцева К. В., Смужаниця Д. І. Самостійна робота студента в процесі вивчення іноземної мови. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. "Педагогіка, соціальна робота"*. 2014. Вип. 30. С. 196–198.

References:

1. Andreev, A. A., Soldatkin, V. I. (2013). Distantsonnoe obuchenie i distantsonnye obrazovatelnye tekhnologii. [Distance learning and distance learning technologies]. *Cloud of Science*. № 1. 14–20. [in Russian].
2. Yevdokimova-Lysohor, L. A. Komunikativnyi pidkhd shchodo vyvchennia inozemnoi movy. [Communicative approach to learning a foreign language]. URL: http://confcontact.com/2013_06_07/15_Evdokimova_Lisogor.html [in Ukrainian].
3. Zhovtiuk, N. P. (2012). Psyholinhvistychni aspekty formuvannia leksychnoi kompetentnosti u protsesi navchannia anhliiskoi movy pislia nimetskoj. [Psycholinguistic aspects of the formation of lexical competence in the process of learning English after German]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Ser. Pedahohika*. № 3. 101–106. [in Ukrainian].
4. Kukharenko, V. M. (2012). Rozvytok dystantsiinoho navchannia na suchasnomu etapi. [Development of distance learning at the present stage]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*. № 2. 117–121. [in Ukrainian].
5. Kushnir, I. A. Osoblyvosti vykladannia anhliiskoi movy yak druhoi inozemnoi. [Features of teaching English as a second foreign language]. URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2017/12/9_kushn.pdf [in Ukrainian].
6. Postolenko, I. (2015). Efektyvne navchannia anhliiskoi movy dystantsiino. [Effective distance learning of English]. *Porivnialno-pedahohichni studii*. № 1 (23). 104–108. [in Ukrainian].
7. Yaroslavtseva K. V., Smuzhanytsia D. I. (2014). Samostiina robota studenta v protsesi vyvchennia inozemnoi movy. [Independent work of a student in the process of learning a foreign language]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Ser. "Pedahohika, sotsialna robota"*. Issue 30. 196–198. [in Ukrainian].

Popadiuk S. S. Special aspects of teaching a second foreign language in the context of e-learning

The article is devoted to the peculiarities of teaching a second foreign language under the conditions of distance learning. Under the conditions of the world pandemic, new rules of teaching and learning foreign languages in higher educational establishments

emerge. The article determines that during the study of a second foreign language three language mechanisms interact in the student's mind: the mechanism of the native language, the first foreign language and the second foreign language. It is established that the purpose of a communicative approach to mastering a second foreign language is to deprive students of fear of communicating with native speakers of the language being studied. The article states that the process of mastering a foreign language should always include four main components: reading, writing, speaking, and listening. This complex contributes to the creation of a foreign environment, in which students must work. The advantages of distance learning of a second foreign language are highlighted, namely: acquisition of skills to work with the latest technologies of teaching and learning; improving independent studying skills; effective time planning allotted for self-education; round-the-clock availability to work with educational resources; flexibility of distance education; individual learning pace. Research has shown that learning a foreign language, including a second one, always requires direct teacher-student interaction and feedback, as well as the responsive feedback from the teacher, which can be explicit or implicit. It is noted that an important part of teaching a second foreign language at a distance is the use of audio and video materials in the learning process, as the use of audio and video materials in online learning greatly contributes to the formation of communicative competence of students, developing their listening skills (while listening to audio files or watching videos) and speaking (further discussion of what was listened to / watched with groupmates or the teacher). It is established that only if the rules and norms of the educational process are observed by a teacher and a student, the studying of a second foreign language in terms of distance learning will be carried out in full.

Key words: second foreign language, distance learning, teacher – student interaction, communicative approach, communicative competence, higher educational establishments, feedback, online learning.

УДК 373.5.016:811.161.2'373]:37(477)(09)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.36>

Рудюк Т. В.

ОСМИСЛЕННЯ РОДИННОЇ ЛЕКСИКИ В АНТОЛОГІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ (КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ АСПЕКТ)

У статті здійснено теоретичний аналіз і практичне декодування наукових поглядів на досліджувані одиниці в контексті запропонованої розвідки. Реалізовано поетапну методичну організацію відповідної передачі інформації під час вивчення родинних лексем у шкільному курсі старшої школи. Крім того, акцентовано увагу на необхідності формування передумов для балансу розвитку підростаючого покоління; свідомого індивідуального зростання й готовності до здійснення соціокультурних ролей разом із одночасним засвоєнням значення таких номінацій; власних дослідницьких зусиллях із метою належної комунікативно-діяльничої репрезентації нації. Спроектовано ефективність указаних рекомендацій у сфері формування лексичної родинної компетенції, виховання свідомого ставлення до міжособистісної взаємодії в інтеракційних процесах сім'ї, школи та держави.

Серед умов, які забезпечували результативність навчального процесу в контексті опанування вказаних понять (комунікативно-діяльничий аспект), визначено необхідність різноаспектних спостережень; систематичної індивідуальної роботи над собою; формування практики взаємної підтримки, розвитку толерантності, вміння помічати хороше в людях і навколишньому світі. Запропоновано спектр різних видів робіт, які взаємопов'язані з лінгвістичним матеріалом і власними креативними міркуваннями. Звернено увагу на осмислення родинної лексики в річищі актуальних рекомендацій антології педагогічної думки (комунікативно-діяльничий підхід); можливих ракурсів новітнього прочитання методичного матеріалу. Наприклад, створення відповідних проєктів (із використанням СІТ), систематичної роботи над собою тощо.

Зроблено висновки про перспективність подальших спостережень у заданому спрямуванні (комунікативно-діяльничий аспект); наголошено на можливості інтенсифікації процесів засвоєння навчальної інформації, як-от: свідомого оперування відповідними дефініціями, трансляції досвіду попередніх поколінь, установлення причинно-наслідкового зв'язку, творчого застосування СІТ, обговорення висновків, вражень та ін.

Ключові слова: родинна лексика, комунікація, діяльність, комунікативно-діяльничий підхід, родинна лексична компетенція, соціокультурна роль, баланс розвитку особистості.

У контексті реформування української школи та змісту уроків рідної мови важливо акцентувати увагу на тому, що "слово – це основна, найважливіша одиниця мови, оскільки всі інші мовні одиниці реалізуються, існують у слові або нерозривно з ним пов'язані" [3, с. 108]. У зв'язку з цим необхідно навчити злагоджено керувати подібним потенціалом як у рамках сім'ї, так і держави: "Ще раз і вкотре сучасність ставить перед національною освітою нагальну вимогу створити всі ідеологічні й економічні умови та передумови, дидактичну систему й ефективні методики виховання молоді (від немовлят до повноліття) з тим, щоб формувати покоління українців, здатних за умов неминучої глобалізації до прогресивного національного поступу" [2, с. 25].

Актуальність нашої розвідки полягає у розгляді та реалізації деяких тенденцій практики формування родинної лексичної компетенції у площині антології педагогічної думки (комунікативно-діяльничий аспект), у ракурсі функціонування сучасних українських шкіл.

Мета статті – дослідити місце та значення процесу вивчення окреслених одиниць в аспекті текстового матеріалу педагогів-просвітителів, діячів науки і культури України, світового досвіду з питань виховання й освіти підростаючого покоління (комунікативно-діяльничий аспект).